

JÓZSA MÓNKA

ARC- ÉS LÉLEKSZÉPÍTŐ MŰHELY

60 ÉVES A NYITRAI KONSTANTIN FILOZÓFUS EGYETEM MAGYAR KÓRUSA

Jónéhány évvel ezelőtt a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Kórusának koncertjét követően az egyik kollégám kissé bátortalanul megjegyezte, hogy bár ezekkel a hölgyekkel (kórustagokkal) ő rendszeresen találkozik az órákon és az egyetem folyosóin, az énekkar műsorát hallgatva mégis úgy tűnik, mintha szebbek lennének, azaz megszépülnek, amikor énekelnek. Észrevétele egyáltalán nem volt meglepő, mély igazság rejlik benne, de szakmai érvekkel is alátámasztható. Hiszen a lélek derűje megszépíti az arcot is. Márpedig énekelni csak derűs lélekkel lehet. Tudták ezt már az ókori görögök is, sőt, sokkal nagyobb hangsúly fektettek a zene, az ének oktatására, gyakorlati művelésére, mint azt mi tesszük napjainkban. Az ókori görög filozófus, Platón szerint „A zene erkölcsi törvény. Lelket kölcsönöz a mindenségnek, szárnyat az élménynek, szállni tanítja a képzeletet, bájt ad a szomorúnak, derűt és életet mindennek. Lényege a rendnek, és útja minden jóhoz, igazságoshoz és széphez vezet” (web 1).

Ennek fényében bizonyára nem meglepő, hogy a lélek derűje az arcon keresztül sugárzik, és talán az ének az, ami ezt leginkább szemlélteti, közvetíti a közönség felé, és örömmel tölti el magát az énekest is. Az énekes, akár szólista, akár kórusénekes, a zeneműveken keresztül nemcsak ezt a derűt, hanem a lelkének egy részét, azaz önmagát is átadja. A kórushangversenyek alkalmával a színpadról sok-sok énekes derűje sugárzik, ami ha zeneileg gondosan kimunkált produkciót közvetít, elementáris erővel tud hatni a közönségre. Erre mutat rá Kodály tömören fogalmazott gondolata (aminek mélységébe nemigen szedtünk belegendolni): „Az ének megszépíti az életet, az éneklők másokét is”.

A nyitrai egyetem falai közt már hat évtizeden át (ugyan néhány év megszakítással) jelen van ez a fajta derűs, aktív muzsikálás karéneklés formájában, ugyanis a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Kórusa egyidős a nyitrai magyar tanárképzéssel. A kórus az 1960/61-es tanévben alakult női karként, Kopasz Elemér karnagy

vezetésével, majd rövid időn belül 85 tagú vegyeskarrá bővült. Az alapító karnagy, zenetanár 1970-ig, nyugdíjba vonulásáig állt a kórus élén, őt követően az énekkart rövid ideig Szijjártó Jenő zeneszerző, majd Ág Tibor karnagy, népzene kutató vezette, aki óraadó tanárként oktatott az akkori pedagógiai főiskolán. Ő aztán 1974-ben Simek Viktornak adta át a karmesteri pálcát. Az akkor nőikarként működő kórus színvonalas és gazdag tevékenysége ellenére a magyar tagozat kórusát az 1978/79-es tanévben megszüntették, és egy hosszabb szünet után, 1990 tavaszán született újjá ismét vegyeskarként, Simek Viktor vezetésével. Jómagam 1993 januárjában vettem át az énekkar vezetését, ami az azóta eltelt közel harminc esztendőn át nőikarként vagy vegyeskarként létezett, attól függően, hogy éppen mennyi volt a magyar ajkú zene szakos fiú hallgatók száma. 2003-tól a kórus a Közép-európai Tanulmányok Kara égisze alatt működik. Tagsága az egyetem magyar ajkú, szívesen éneklő hallgatóiból verbuválódik, leginkább az óvóképzős hallgatókból. A napjainkban mintegy 20 tagú kórus rendszeresen bekapcsolódik az egyetem, Nyitra városa és a környékbeli falvak, Zoborvidék zenei életébe. Igen sikeresek és lélekemelő a rendszeresen ismétlődő karácsonyi hangversenyek az egyetem falai közt, illetve a zoborvidéki falvakban. A 2007 óta rendszeresen ismétlődő ádventi hangversenyek sorozatának csak a tavalyi járvány miatti korlátozások szabtak gátat. Ez alatt az idő alatt a 21 zoborvidéki községben, valamint Nyitrán összesen 37 alkalommal lépett a közönség elé a kórus olyan helyeken is, ahol már csak kis létszámú szórványmagarság él.

A háromévente Galántán megrendezésre kerülő Kodály Napok minősítési versenyében az énekkar rendszeresen arany koszorús elismerést, 2014-ben a Kodály-mű legjobb előadásáért járó különdíjat is kapott. A Magyar Művészetért Alapítvány a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Kórusának 2006-ban a Bartók Béla-emlékdíj kiüntetését adományozta. 2013-ban jelent

meg az énekkar első önálló hanghordozója *Cantate Domino* címmel, amely a közelmúlt repertoárjából adott közre válogatást, egy-egy koncertfelvétellel tarkítva az összeállítást. 2015-ben újabb kamarakórus alakult az egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának tanárai és alkalmazottai körében. A két kórus önálló repertoárral koncertezik, de egy-egy műsorszám erejéig a diákok tanáraikkal közös kórust alkotva lépnek a közönség elé.

Hatvan esztendő gazdag tevékenységét igen nehéz lenne néhány sorban felvázolni, ezért csak egy-egy jeles eseményt, kedves emléket szeretnék alább kiemelni. A kórus életének első fele is eseménydús volt a krónikák tanúsága szerint, a második felének azonban már jómagam is szemtanúja voltam, ezért inkább néhány személyes emléket, élményt osztanék meg az olvasókkal.

Örömmel tölt el, hogy az egyetem magyar kórusa 1993-tól napjainkig karvezető műhelyként is működik. A kilencvenes években a magyar ajkú zene szakos hallgatók karvezető képzésére a zene tanszék karvezetés óráinak keretében nyílt lehetőség, nyolc szemeszteren keresztül, magyar nyelven. Az órákon megszerzett elméleti és gyakorlati tudásukat a kóruspróbákon is kamatoztathatták a hallgatók, sőt a karácsonyi hangversenyeken a közönség előtt is kipróbálhatták, milyen érzés a kórusal szemben állva irányítani, muzsikát varázsolni. Szívet melengető érzés volt, amikor egy-egy koncerten Nyitrán vagy a környező falvakban jómagam „csak” énekesként és műsorvezetőként közreműködtem, mert az előadott művek mindegyikét más-más hallgató vezényelte. A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége által rendezett Komáromi Nyári Egyetem karvezető tanfolyamain (melyet 2006-tól tartanak) több éven keresztül rendszeresen részt vett a nyitrai egyetemi kórus, ahol a gyakorlókórus szerepét töltötte be, és tagjai szintén vezényeltek a nyári egyetem ünnepi zárókoncertjén.

Napjainkban nincs magyar nyelvű karvezetés-oktatás az egyetemen, de a kórustagok érdeklődésétől függően

egyéni képzésre, adott esetben koncerten való vezénylésre továbbra is van lehetőség.

A Közép-Európai Tanulmányok Kara megalakulásáig (és még néhány évig azt követően is) a kórus tagságának magvát a magyar ajkú zene szakos hallgatók alkották, így gyakran tudtuk tarkítani az énekkar műsorát, hiszen a kórusban mindig akadt egy ügyes zongorista, hegedűs, gitáros vagy szólóénekes. Ez adta az ötletet az alap- és középiskolák részére tartandó nevelőhangversenyek szervezéséhez 2009/2010-ben. A repertoár részeként a Nyitra környéki falvakból érkezett jó hangú énekes hölgyek „szentiványi tyűzugró” dalokat énekeltek hiteles tolmácsolásban, eredeti népviseletben. A népviselet bemutatásának mindig nagy sikere volt a diákság körében, hiszen így a vokális és instrumentális zene által kalauzolt diák-közönség még a „szoknyák alá is bekukkanthatt”.

2001 nyarán az énekkar a II. Nemzetközi Monteverdi Kórusfesztivál egyik vendégkórusa volt Esztergomban, ahol az egyhetes kórusfesztivál ideje alatt hat alkalommal lépett közönség elé Esztergomban és Budapesten. A sok szép emlék között a legtöbbit emlegetett talán az volt, amikor énekünkre még a bazilika harangjai is megszűntek. Kodály *Pünkösdlőjét* énekeltek a bazilika tőszomszédságában, egy hangulatos udvari koncerten. A kórusműben a zeneszerző zeng-bong szöveggel harangzúgást komponált az *Elhozta az Isten piros pünkösdi napját* kezdetű népdal kíséretéért. Amint ehhez a részhez értünk, megszólaltak a bazilika harangjai, és amíg tartott a harangzúgás a műben –

25 ütemen keresztül –, addig a harangok is velünk „énekeltek”.

A sok-sok emlékezetes, élményekkel teli nívós szerepelés közül nehéz kiemelni néhányat, mégis teszek rá kísérletet. Ilyen volt a magyar szecesszió egyik legszebb épületében, a marosvásárhelyi Kultúrpalotában tartott hangversenyünk az ezredfordulón a Bárdos Lajos Zenei Hetek keretében, de énekeltek a Pesti Vigadóban, 2002-ben és a budapesti Parlament dísztermében is, Esterházy János születésének 100. évfordulóján, 2011-ben. Ugyancsak emlékezetesek és igen hangulatosak voltak a veszprémi, illetve a székesfehérvári vendégszerepléseink. Székesfehérvárra több alkalommal is meghívást kaptunk a Fehérvári Ének Országos Ifjúsági Énekkari Találkozóra (2000, 2007, 2011, 2015), ahol mindig volt 3-4 fellépési lehetőségünk. Vendéglátóink igen változatos és gazdag programokat szerveztek az énekkarok részére, a kórustalálkozót követő szombat esti táncház örömteli, felszabadult hangulata bizonyára sokáig emlékezetes maradt minden résztvevő kórustag számára.

A hatvan éves életút hiányos lenne, ha nem tennék említést a kórus repertoárjáról, ám ebből is csak egy szelvet tudunk mutatni, a teljesség igénye nélkül. A kórus repertoárját túlnyomórészt magyar szerzők művei alkották. A Kodály-művek közül az alábbiakat énekelte az énekkar: *A magyarokhoz*, *A 150. genfi zsoltár*, *Adventi ének*, *Ave Maria*, *Ének Szent István királyhoz*, *Esti dal*, *Isten kovácsa*, *Karácsonyi dalocskák*, *Pünkösdlő*, *Új esztendőt köszöntő*. A Bartók-egyneműkarokból a *Cipósütés*, *Isten veled!*, *Ne hagyj itt!* *Ne láttalak volna*, *Tavaszi* című művek voltak reper-

toáron. Továbbá: Aichinger, Bárdos Lajos, Berkesi Sándor, Britten, Csemiczky Miklós, Erkel Ferenc, Gárdonyi Zoltán, Gastoldi, Halmos László, Hassler, Karai József, Kocsár Miklós, Liszt Ferenc, Zdenko Mikula, Monteverdi, Mozart, Milan Novák, Orbán György, Palestrina, Pászti Miklós, Praetorius, Rauch, Jozef Rosinský, Rutter, Saint-Saëns, Tillai Aurél, Vass Lajos, Alfréd Zemanovský és sok más zeneszerző műve gazdagította a kórus repertoárját, és az énekesek, valamint a koncertek közönségének lelki világát.

Aligha lehetne számszerűsíteni, hány énekes volt tagja a kórusnak az elmúlt hat évtizedben. Közülük sokan vezettek énekkart – gyermekkart vagy felnőtt kórust – a saját működési területükön, továbbadva mindazt a szellemi kincset, amit a nyitrai egyetemi évek alatt gyűjtöttek. Reméljük, még sokáig működik ez a magyar kórusműhely a nyitrai egyetem falai közt, amely a zeneirodalom kincseinek megismerésén túl a zenei anyanyelv és a nemzeti identitástudat elmélyítését egyaránt szolgálja.

Isten éltesse a jubiláló kórust és mindenkorai énekeseit a következő évtizedekben is gazdag alkotó tevékenységgel és sok szép örömteli muzsikával!

HIVATKOZÁSOK

- web 1 = <http://filharmonia.hu/erdekesseg/hogyan-velekedtek-az-okorifilozofusok-zenerol/>
- web 2 = <http://lexikon.katolikus.hu/K/k%C3%B3rus%20%C3%A9s%20nevel%C3%A9s.html>

A Nyitrai Pedagógiai Fakultás Vegyeskara, 1972

A Fehérvári Ének Országos Ifjúsági Kórustalálkozón, 2007 – vezényel: Józsa Mónika